

Meddelande

1 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

Försvarsdepartementet
Enheten för det civila försvaret
Att.: Sofia Karlsson
103 33 Stockholm

PM

1 INLEDNING

Statens kriminaltekniska laboratorium, SKL, har i Regeringsbeslut 37, Fö2006/1668, fått i uppdrag att genomföra en analys av originalmaterial på bild- och filmmaterial som finns hos svenska myndigheter om vraket från m/s Estonia. Uppdraget gäller även bildmaterial som kan göras tillgängligt av myndigheter i Finland och Estland.

Uppdraget innehåller följande uppgifter,

- att så långt det är möjligt fastställa om bild- eller filmmaterialet redigerats, manipulerats eller på annat sätt förvanskats
- att utifrån bild- och filmmaterialet bedöma om det under perioden den 2 oktober 1994 till den 6 december 1994 skett sådana förändringar på vrakplatsen som kan ha orsakats av mänsklig påverkan.

Redovisningen ska ske i tre steg.

- Senast den 1 november 2006 ska SKL redovisa till Regeringskansliet hur uppdraget avses att genomföras samt en beräkning av kostnader och tidsplan för den första respektive den slutliga resultatredovisningen.
- Den första resultatredovisningen avser frågeställningen kring om materialet manipulerats.
- Den slutgiltiga resultatredovisningen avser frågeställningen kring förändringar på vraket.

Med hänsyn till materialets omfång ska fokus läggas på sådana delar av materialet som varit föremål för diskussion i medier och riksdagsdebatter.

1.1 Bakgrund

Fartyget m/s Estonia förliste den 28 september 1994. Efter förlisningen bildade Estland, Finland och Sverige en gemensam haverikommission, The Joint Accident Investigation Commission (JAIC). Kommissionen lämnade sin slutrapport i december 1997. Vid genomförandet av utredningen filmades vraket vid 3 tillfällen i oktober 1994 av finska gränsbevakningen med JAIC som uppdragsgivare och i december 1994 av Rockwater med JAIC och svenska Sjöfartsverket som uppdragsgivare.

Dessutom filmades vraket vid 2 tillfällen 1996. I samband med oljesanering vid vraket i juni 1996 filmade finska gränsbevakningen vraket på uppdrag av finska Miljöcentralen. Det finns

Meddelande

2 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

även filmmaterial från 1996 tagna åt svenska Sjöfartsverket då myndigheten undersökte möjligheten att övertäcka vraket.

1.2 Disposition

Denna redovisning är inte så utförlig som uppdragsgivaren begärt. Anledningen är de svårigheter som vi haft med att få in begärd information rörande det bildmaterial som finns hos svenska och finska myndigheter. I och med att vi inte har kunnat skaffa oss en överblick över materialet har vi heller inte haft möjlighet att närmare beräkna kostnader och att göra en ordentlig tidsplan för vårt utförande av uppdraget.

Utifrån den information vi har idag har vi skissat på uppdragets genomförande i avsnitt 2, kostnader i avsnitt 3 och tidsplan i avsnitt 4. I avsnitt 5 redovisas en del frågeställningar rörande uppdraget.

I bilagorna redovisas det viktigaste av den information som vi fått från myndigheterna om deras innehav av bildmaterial på vraket Estonia.

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

2 Genomförande

Arbetet består av tre faser, inledande arbete, äkthetsundersökningar och frågeställningen kring eventuella förändringar på vraket.

2.1 Det inledande arbetet

Det inledande arbetet omfattar,

- att lokalisera bildmaterialet, avsnitt 2.1.1
- att sammanställa möjliga äkthetsundersökningar, avsnitt 2.2
- att sammanställa behovet av utrustning och personal, avsnitt 3
- att begära in material för undersökning, avsnitt 2.1.1

och

- att redovisa till Regeringskansliet hur uppdraget avses genomföras

2.1.1 Lokalisering av bildmaterial

Förfrågan om information rörande nuvarande eller tidigare innehav av bild- och filmmaterial på vraket m/s Estonia har skickats till de myndigheter i Estland, Finland och Sverige som finns omnämnda i uppdraget eller som vi under arbetets gång blivit hänvisade till. Till och med idag har förfrågan skickats till,

Riksarkivet
Sjöfartsverket
Statens haverikommission
Styrelsen för psykologiskt försvar
Marinen
Finska Centralkriminalpolisen
Finska Miljöcentralen
Finska gränsbevakningen
Finska Centralen för undersökningar av olyckor

Alla tillfrågade myndigheter har svarat utom finska gränsbevakningen. Svenska marinen har gett ett muntligt förhandsbesked. Datum för när förfrågan skickats iväg, svar mottagits samt noteringar om svarens innehåll finns redovisat i bilaga A.

För varje bildmaterial har vi bett om information rörande uppdragsgivare, inspelningsdatum, innehållsbeskrivning, format, om det är ursprungsmaterial/fullständig kopia/redigerad kopia, om det finns inspelningslogg, information om inspelningsutrustning (om ursprungsmaterial/original) och materiallogg (om ursprungsmaterial/original) samt var det finns förvarat idag. Då material har redovisats har informationen inte varit fullständig. Genom kompletterande frågor och eftersökningar har vissa luckor fyllts i men inte alla. Svårigheterna att få in

Meddelande

4 (14)

Datum	Vårt diarienummer
2006-10-26	2006008866
Ert datum	Er beteckning
2006-06-29	Fö2006-1668

information har försenat uppdraget. I bilaga B redovisas en sammanställning av det redovisade materialet.

Begäran om lån av bildmaterial skickades till Riksarkivet 2006-10-11 och finska Centralkriminalpolisen 2006-10-18. Inget bildmaterial har ännu kommit till SKL.

2.2 Äkthetsundersökningar

En äkthetsundersökning avser att påvisa om det ifrågasatta materialet är vad det utges vara eller inte. I detta ärende innebär det att kontrollera bildmaterialet mot den information som finns om materialet. Styrkan i utlåtandet är beroende av mängden och typen av information som finns kring materialet samt överensstämmelsen mellan bildmaterialet och denna information.

Som redovisades i 2.1.1 har vi bitt berörda myndigheter att ange vilket material som utgör ursprungsmaterial och att presentera dokumentation som styrker detta, t.ex. materialloggböcker. Dessutom har de ombetts att för varje film ange uppdragsgivare, utförare, inspelningsdatum, innehållsbeskrivning, format, inspelningsutrustning och inspelningslogg så att detta kan verifieras mot det som uppges vara ursprungsmaterial.

Att verifiera överensstämmelsen mellan bildmaterialet och information i form av loggböcker eller liknande är mycket tidskrävande, ca 1 – 2 veckor per band. Vi har begärt in 33 band för undersökning och det tillkommer ev. några till. Pga detta har vi begärt att få låna banden tom 070630 med möjlighet att förlänga lånetiden.

2.3 Förändringar på vraket

Frågeställningen kring eventuella förändringar på vraket som kan ha orsakats av mänsklig påverkan mellan den 2 oktober och den 6 december 1994 består av två delar.

Den första delen är att granska materialet och notera eventuella förändringar mellan angivna datum. Detta kan SKL genomföra. Tidsåtgången för detta arbete är starkt beroende på bildmaterialets kvalitet och svårigheten att orientera sig på vrakplatsen utifrån bildmaterialet. Då vi inte fått in något material har vi ingen uppfattning om tidsåtgången.

Den andra delen är att avgöra om eventuella förändringar orsakats av mänsklig påverkan. Detta har SKL inte kompetens att göra, förutom i uppenbara fall. Om detta ska genomföras kommer vi att ta in extern expertis. Vad detta kommer att kosta har vi inte undersökt.

Meddelande

5 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

3 Ekonomi

Detta uppdrag är så omfattande att vi inte kan utföra det inom den ordinarie verksamheten. Vi kommer att hyra in extern hjälp samt införskaffa nödvändig utrustning.

3.1 Utrustning

En ny arbetsplats kommer att utrustas med dator, programvaror samt skärmar. Dessutom behöver vi införskaffa en server med stor lagringskapacitet avsedd för att smidigt och säkert hantera stora mängder videomaterial.

Inköpen av denna utrustning har påbörjats. Beräknad kostnad är,

Artikel	Kostnad, exkl. moms
Skärmar	40 000
Dator inkl. programvara	200 000
Server inkl. minne	550 000
Switchar	40 000
Installation	20 000
Totalt	850 000

3.2 Konsultkostnader

Vi kommer att ta in extern hjälp för att göra vissa arbetsuppgifter. Det kommer att ske både genom att hyra in personal under en längre period från ett bemanningsföretag/konsultfirma och att köpa konsulttjänster för vissa specifika uppgifter.

Då vi inte har fått in några band för en första granskning och därmed inte haft underlag för att förhandla klart med bemanningsföretagen/konsultfirmorna, vet vi inte vad detta kommer att kosta. Kostnaden kan bli allt från 0 till 2 000 000 SEK.

3.3 SKL:s debitering

Till och med den 1 november 2007 har SKL lagt ner ca 100 timmar på det inledande arbetet, avsnitt 2.1. Då timtaxan är 975 SEK motsvarar det en kostnad på knappt 100 000 SEK.

Vad som kommer att krävas under det fortsatta arbetet vet vi inte eftersom vi inte har fått in något material för en första granskning. Kostnaden kan bli allt från 200 000 till 1 000 000 SEK.

Meddelande

6 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

3.4 Sammanfattning

Omfattningen på arbetet och därmed kostnaden är mycket osäker. En grov bedömning utifrån de uppgifter vi har idag är att kostnaden för uppdraget i sin helhet kommer att bli mellan 2 000 000 – 3 000 000 SEK.

Meddelande

7 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

4 Tidsplan

Utifrån de uppgifter vi har idag planerar vi att redovisa,

- frågeställningen kring om materialet är manipulerat kring halvårsskiftet 2007
- frågeställningen kring förändringar på vraket, under perioden den 2 oktober 1994 till den 6 december 1994 som kan ha orsakats av mänsklig påverkan, kring årsskiftet 2007/2008

Vi reserverar oss dock för eventuella förseningar på grund av materialets beskaffenhet samt övriga aktörers inverkan.

Meddelande

8 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

5 Övrigt

5.1 Fokus för arbetet

I uppdraget står det att, med hänsyn till materialets omfattning ska fokus vid arbetet med bild- och filmmaterial läggas på de delar av materialet som varit föremål för diskussion i medier och riksdagsdebatter.

SKL har inte möjlighet att göra detta urval utifrån denna vaga definition. Ska fokusering ske, vilket är rimligt med avseende på materialets omfattning, måste ett förtydligande göras.

5.2 Dialog

Pga. undersökningens omfattning bedömer vi det nödvändigt med någon form av dialog med uppdragsgivaren under arbetets gång för avstämning av uppdraget. Med materialet och delresultat som utgångspunkt kan det under arbetets gång behövas klargöranden i uppdraget så att fokus för undersökningen ligger rätt.

5.3 Mänsklig påverkan

Frågeställningen kring eventuella förändringar på vraket avser förändringar orsakade av mänsklig påverkan. Vi vill återigen påpeka att SKL kan notera ev. förändringar men vi har inte kompetens att avgöra om de är orsakade av mänsklig hand. Ska denna bedömning göras kommer vi att ta in extern expertis.

5.4 Tidsintervall

Frågeställningen kring eventuella förändringar på vraket är begränsad till perioden mellan den 2 oktober och den 6 december. Under det arbete som hittills utförts har frågor kommit upp om undersökningen kring eventuella förändringar på vraket ska begränsas till denna period. Vi önskar besked om det är detta tidsintervall som ska gälla eller om det ska utökas.

För Statens kriminaltekniska laboratorium

Sabine Rütten
Enhetschef för
Dokument- och informationsteknik
013-24 17 76

Statens kriminaltekniska laboratorium - SKL

581 94 Linköping • Tel 013-24 14 00 vx • Fax 013-14 57 15 • E-post skl@skl.polisen.se

Meddelande

9 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

Bilaga A FÖRFRÅGAN OM BILDMATERIAL

A.1 Förfrågan till svenska myndigheter

I tabell B.1 redovisas när förfrågan till svenska myndigheter skickats iväg och när svar mottagits.

Ställt till	Datum		Svar			Kommentar
	Utskick	Påminnelse	Mottagit frågan	Datum	Meddelande	
Sjöfartsverket	060808	060831	060810	060901	Överlämnat till RA	
	060904		060905			Var är materialet från 96 (överteckning?) Omfattande korrespondens har förekommit med frågor och information men materialet har ännu inte lokaliserats.
Riksarkivet, RA	060808		060808	060813	Bifogar förteckning på bildmaterial, gjord av SPF	För att förstå och komplettera informationen i denna lista har en hel del korrespondens med i första hand RA och SHK skett.
Statens haverikommission, SHK	060809			060809 060922	Överlämnat till RA Bifogar 5 listor med bl.a. information om bildmaterialet.	Efter förfrågan inkom kompletterande information i form av 5 listor (JAIC:s lista daterad 2000-02, SHK arkivförteckning över serie F 1 HA och F 1 HB, dagboksblad i serie A och B)
Styrelsen för psykologiskt försvar, SPF	060809		060810	060810	Överlämnat till RA	
Marinen	061017		061017	061024	Försvaret har inte medverkat till dykningar på vraket Estonia mellan förlisningen och den 2 oktober 1994. Däremot var de inblandade vid bärgningen av visiret. Mer information senare.	Förhandsbesked via telefon.

Meddelande

10 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

A.2 Förfrågan till finska myndigheter

I tabell B.2 redovisas när förfrågan till finska myndigheter skickats iväg och när svar mottagits.

Ställt till	Datum		Svar			Kommentar
	Utskick	Påminnelse	Mottagit frågan	Datum	Meddelande	
Finska Centralkriminalpolisen	060809	060919	060816	060920	Lista med 40 band varav 11 med finskt ursprung.	De vet inte om det är original eller kopior.
	060920			060921		Förfrågan efter kompletterande information. De har inte mer information utan hänvisar till FMC, FGB och FCUO ¹ .
Finska miljöcentralen	060831					
	060919			061003		Ny förfrågan via brev. De har en låda med filmer men ingen förteckning över materialet. Vi är välkomna att granska materialet på plats.
Finska gränsbevakningen	060920		060921			
Finska Centralen för undersökningar av olyckor	060920			060921	Utlånat till Finska Centralkriminalpolisen för digitalisering.	Bifogat var samma lista som från FCKP ² . I listan har de angivet vissa DVD filmer som original, ? Bifogat var även JAIC:s lista daterad 2000-02.
	060921			061006		Förfrågan efter kompletterande information. De har inte mer information att ge pga att de saknar resurser att gå igenom materialet. Vi är välkomna att själva granska materialet, textmaterialet är på finska.

¹ FMC = Finska Miljöcentralen, FGB = Finska Gränsbevakningen, FCUO = Finska Centralen för undersökning av olyckor

² FCKP = Finska Centralkriminalpolisen

Meddelande

11 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

Bilaga B REDOVISAT BILDMATERIAL

B.1 Redovisat bildmaterial hos svenska myndigheter

Källor: [2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12]

Beteckningar enligt: [2]

Uppdragsgivare	Tidpunkt	Materiallogg	Inspelningslogg	Inspelnings- utrustning	Typ			Förvaras hos	
					Ursprung	Original	?		Kopia
						VHS	VHS		VHS / BETA
JAIC Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: Tuomo Karppinen	2 okt. 94	nej	nej					HB / 1 / 1-3 (B 1a-c) HB / 1 / 4	RA
JAIC Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: Tuomo Karppinen	8-9 okt. 94	nej	nej					HB / 2 / 1-3 (B 2a-c)	RA
JAIC (bogvisir) Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: Jouko Nuorteva	17-18 okt. 94	nej	nej					HB/3/1 (B 7)	RA
Sjöfartsverket (Bärga ?) Utförare: Rockwater Ansvarig ombord: Johan Franson	2-5 dec. 94	nej	ja			HA / 88 / 6-22 (A85a:1-17)		HA / 88 / 23-27 (A85a:1k, 9k-11k, 17k) HA / 153 / 5-21 (A 154)	RA
JAIC Utförare: Rockwater Ansvarig ombord: Björn Stenström	3-4 dec. 94	nej	ja			HB / 116 / 10-14 (B 43a-e)		HB / 115 / 5-9 (B 40 a-e) HB / 115 / 1-3 (B 40)	RA
Finska miljöcentralen (oljesanering) Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: -	19 juni 96	nej	nej					HB / 232 / 1 (B 154) SE/SPF/1/ES/3/Ser ie 2/Akt 1/18	RA
Sjöfartsverket (Överteckning ?) Utförare: - Ansvarig ombord: -	96	nej	nej						

Statens kriminaltekniska laboratorium - SKL

581 94 Linköping • Tel 013-24 14 00 vx • Fax 013-14 57 15 • E-post skl@skl.polisen.se

Meddelande

12 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

B.2 Redovisat bildmaterial hos finska myndigheter

Källor: [8, 13, 14, 15]

Beteckningar enligt: [8]

Uppdragsgivare	Tidpunkt	Materiallogg	Inspelningslogg	Inspelnings- utrustning	Typ				Förvaras hos
					Ursprung	Original	?	Kopia	
						VHS	VHS	VHS	
JAIC Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: Tuomo Karppinen	2 okt. 94	nej	nej			26-27 (B 1b,c) 30	31		FCKP ³
JAIC Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: Tuomo Karppinen	9 okt. 94 10 okt. 94 10 okt. 94	nej	nej			23-24 28-29	34		FCKP ¹
JAIC (bogvisir) Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: Jouko Nuorteva	17-18 okt. 94	nej	nej			25 (B7)			FCKP ¹
Sjöfartsverket (Bärga ?) Utförare: Rockwater Ansvarig ombord: Johan Franson	2-5 dec. 94	nej	ja					1-13, 17-21	FCKP ¹
JAIC Utförare: Rockwater Ansvarig ombord: Björn Stenström	3-4 dec. 94	nej	ja					14-16, 22, 32	FCKP ¹
Finska miljöcentralen (oljesanering) Utförare: Finska gränsbev. Ansvarig ombord: -	19 juni 96	nej	nej			33 (B 154)			FCKP ¹
Sjöfartsverket (Överteckning ?) Utförare: - Ansvarig ombord: -	96	nej							

³ FCKP = Finska Centralkriminalpolisen

Meddelande

13 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

Bilaga C ORDLISTA

Beta	Videoformat med kassetband som media.
JAIC	The Joint Accident Investigation Commission. Gemensam haverikommission för Estland, Finland och Sverige vid utredningen av m/s Estonias haveri.
DVD	(Digital Versatile Disc, ursprungligen <i>Digital Video Disc</i>) Optisk skiva för lagring av bild, ljud och data. DVD-video är ett videoformat baserat på MPEG-2.
Original	Något som kopieras. Det kan t.ex. vara ursprungsmaterialet, ett färdigredigerat material eller det inkomna materialet till en myndighet.
RA	Riksarkivet i Sverige
ROV	(Remotely Operated Vehicle) Fjärrstyrd farkost
SHK	Statens haverikommission
SKL	Statens kriminaltekniska laboratorium
SPF	Styrelsen för psykologiskt Försvar
Ursprungs- material	Det ursprungliga bildmaterialet.
VHS	(Video Home System) Videoformat med kassetband som media.

Meddelande

14 (14)

Datum
2006-10-26
Ert datum
2006-06-29

Vårt diarienummer
2006008866
Er beteckning
Fö2006-1668

REFERENSER

- [1] Regeringsbeslut 37, Fö2006/1668
- [2] Riksarkivets förteckning över videofilmer i Estoniasamlingen
- [3] JAIC: s förteckning över filmningar MV ESTONIA, 2000-02
- [4] Statens haverikommission, arkivförteckning över serie F 1 HA
- [5] Statens haverikommission, arkivförteckning över serie F 1 HB
- [6] Statens haverikommission, dagboksblad i serie A
- [7] Statens haverikommission, dagboksblad i serie B
- [8] Centralen för undersökningar av olyckor, förteckning över Estonia filmmaterial med handskrivna anteckningar.

- [9] Svar från Riksarkivet
- [10] Svar från Sjöfartsverket
- [11] Svar från Statens haverikommission
- [12] Svar från Styrelsen för psykologiskt försvar
- [13] Svar från finska Centralkriminalpolisen
- [14] Svar från finska Miljöcentralen
- [15] Svar från finska Centralen för undersökningar av olyckor